

Opis, druhy opisu, opis v jazykových štýloch

- úlohou opisu je čo najpresnejšie **vystihnúť vonkajšie znaky a vlastnosti predmetov alebo javov**
- **výpočet znakov a vlastností na otázky:** *Aké je to? Ako to vyzerá? Z čoho sa to skladá? Ako to funguje? Ako sa s tým narába?*
- dôležitým znakom opisu je **enumeratívnosť** (logický postup, ktorý si autor zvolí, v akom poradí bude vymenúvať vlastnosti a znaky predmetu – MUSÍ BYŤ DODRŽANÁ LOGICKÁ POSTUPNOSŤ)
- základný slohový **útvár opisného slohového postupu**

I. Delenie podľa výberu jazykových prostriedkov:

a/ **statický opis** = opisujú sa neživé objekty (niekedy aj osoby), ktoré sú v pokoji

prevládajú príd. mená, podst. mená, jednoduché vety, pomocné sloveso byť, trpné prídavia (je zmontovaná)

najčastejšie praktický alebo odborný opis, v umeleckej literatúre opis osoby alebo prostredia

b/ **dynamický opis** = ak opisujeme predmet v pohybe alebo nejakú činnosť

prevládajú plnovýznamové slovesá (sú nositeľom dynamiky)

príkladom dynamického opisu je opis pracovného postupu (vymenúva logicky jednotlivé úkony)

uplatňuje sa najmä v umeleckom a publicistickom štýle

Porovnaj! *Les je zlatistý.* (pomocné sloveso byť = statický opis)

Les sa topí v zlate. (plnovýznamové sloveso topiť sa = dynamický opis)

II. Delenie podľa využitia v komunikačnej sfére:

a/ **jednoduchý opis** = podobá sa informácii (napr. opis triedy)

najčastejšie býva súčasťou hovorového štýlu

statický aj dynamický opis

b/ **odborný (náučný) opis** = vysvetliť vzájomnú súvislosť jednotlivých častí a ich funkčné vzťahy (napr. návod na použitie)

využíva odborné termíny (často doplnený schémami, tabuľkami a nákresmi)

najčastejšie v publicistickom a náučnom štýle

statický opis (opis ucha) *a dynamický opis* (príprava jedla, výmena motorového oleja)

c/ **umelecký (náladový) opis** = vystihnúť prostredie, prírodu, počasie

autor vyjadruje svoje pocity, nálady (snaží sa zapôsobiť na čitateľa)

využíva básnické prostriedky (prívlastky, prirovnania, metafory)

dynamický opis

III. Delenie podľa postoja autora:

a/ **subjektívny opis** = autor opisuje predmet zo svojho hľadiska, prináša svoje hodnotenie

uplatňuje sa najmä v umeleckej literatúre (využívanie expresívnych prostriedkov)

príkladom subjektívneho opisu je karikatúra

b/ **objektívny opis** = opísať daný predmet a nevysloviť vlastné stanovisko

objektívnosť je nevyhnutná predovšetkým pri odbornom opise (vedecké práce, návody na použitie)

Kompozícia opisu = úvod, jadro a záver (vnútorná kompozícia), odseky (vonkajšia kompozícia)

Opis v jazykových štýloch

x **hovorový štýl** = *JEDNODUCHÝ OPIS*

x **umelecký štýl** = *BELETRIZOVANÝ ŽIVOTOPIS, KARIKATÚRA, SUBJEKTÍVNA CHARAKTERISTIKA, NÁLADOVÝ OPIS, OPIS OSOBY*

x **administratívny štýl** = *ODBORNÝ POSUDOK, ŽIVOTOPIS*

x **náučný štýl** = *ODBORNÝ OPIS VO VÝKLADE, OPIS PRACOVNÉHO POSTUPU/NÁVOD NA POUŽITIE*

x **publicistický štýl** = *REPORTÁŽ*